

บทที่ 4

แหล่งที่มาของอำนาจและเครือข่ายของชนชั้นนำในราชบุรี

ในการวิเคราะห์ชนชั้นนำและแหล่งที่มาของอำนาจ ผู้ศึกษาจะนำเสนอเป็นขั้นตอน จากแบบสอบถาม ที่ตอบโดยประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี และแบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่ได้รับการระบุชื่อ รวมไปถึงแบบสอบถามประชาชน ในส่วนของปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการได้รับเลือกให้เป็นผู้ว่าท้องถิ่น โดยแบ่งประเด็นสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ภูมิหลังเรื่องสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การระบุชนชั้นนำ
3. ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการได้รับเลือกให้เป็นผู้ว่าท้องถิ่น

สถานภาพภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 600 ชุด แต่ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์เพียง 468 ชุด หรือร้อยละ 78 โดยมีรายละเอียดในเชิงฐานะเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic status) ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	360	76.92
หญิง	108	23.08
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.1 สถานภาพภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ คิดเป็นเพศชายร้อยละ 76.92 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 23.08 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามศาสนา

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	415	76.92
คริสต์	53	23.08
อิสลาม	-	-
ฮินดู	-	-
อื่น ๆ	-	-
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.2 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามศาสนา คิดเป็นประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 88.68 ประชาชนที่นับถือศาสนาคริสต์คิดเป็นร้อยละ 11.32 จำแนกตามผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเชื้อชาติ

เชื้อชาติ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	438	93.59
จีน	30	6.41
มาลายู	-	-
อื่น ๆ	-	-
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.3 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเชื้อชาติ คิดเป็นประชาชนที่มีเชื้อชาติไทยร้อยละ 93.59 ประชาชนที่มีเชื้อชาติจีนคิดเป็นร้อยละ 6.41 จำแนกตามผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.4 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
25-35	139	29.70
36-45	196	41.88
46-55	84	17.94
55-65	49	10.47
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.4 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ คิดเป็นประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.70 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.88 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.94 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 55-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.47 จำแนกตามผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.5 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานที่เกิด

สถานที่เกิด	จำนวน	ร้อยละ
ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี	86	18.38
เกิดนอกเขตเทศบาลเมืองแต่อยู่ในเขตอำเภอเมืองราชบุรี	146	30.98
อำเภออื่นในจังหวัดนี้	128	27.35
จังหวัดอื่น	109	23.29
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.5 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานที่เกิด คิดเป็นประชาชนที่ตอบแบบสอบถามที่เกิดในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีคิดเป็นร้อยละ 18.38 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่เกิดนอกเขตเทศบาลเมืองแต่อยู่ในเขตอำเภอเมืองราชบุรีเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 30.98 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่เกิดในอำเภออื่นในจังหวัดนี้ คิดเป็นร้อยละ 27.35 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่เกิดในจังหวัดอื่น คิดเป็นร้อยละ 23.29 จำแนกตามผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.6 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
1-5	140	29.92
6-10	105	22.43
11-20	96	20.51
20 ปีขึ้นไป	127	27.14
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.6 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี คิดเป็น ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.92 ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.43 ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.51 ผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลา 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 27.14 จำแนกตามผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษาที่ 4	15	3.21
ประถมศึกษาที่ 5 - ประถมศึกษาที่ 7	112	23.93
มัธยมศึกษาที่ 1 - มัธยมศึกษาที่ 3	42	8.97
มัธยมศึกษาที่ 4 - มัธยมศึกษาที่ 5	108	23.08
อนุปริญญา	91	19.44
ปริญญาตรี	96	20.51
ปริญญาโท-ปริญญาเอก	3	0.64
จบทางด้านศาสนา	1	0.21
อื่น ๆ	-	-
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.7 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา คิดเป็น ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ป. 4 คิดเป็นร้อยละ 3.21 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ป. 5-ป. 7 คิดเป็นร้อยละ 23.93 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.ศ.1-ม.ศ. 3 คิดเป็นร้อยละ 8.97 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.ศ.4-ม.ศ. 5 คิดเป็นร้อยละ 23.08 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า อาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 19.44 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20.51 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 20.51 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาโท-เอก คิดเป็นร้อยละ 0.64 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าจบทางด้านศาสนาคิดเป็นร้อยละ 0.21 จำแนกตามผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้

รายได้ (คิดทั้งปีไม่หักค่าใช้จ่าย)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 30,000 บาท	10	2.14
30,001-60,000	64	13.68
60,001-90,000	80	17.09
90,001-120,000	104	22.22
120,001 บาทขึ้นไป	210	44.87
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.8 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ คิดเป็น ผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.14 ผู้ที่มีรายได้เกิน 30,000-60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.68 ผู้ที่มีรายได้เกิน 60,000-90,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.09 ผู้ที่มีรายได้เกิน 90,000-120,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.22 ผู้ที่มีรายได้เกิน 120,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 44.87 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ทนายความ	10	2.14
รับราชการ	188	40.17
นักการเมือง	19	4.06
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	82	17.52
ธนาคาร	65	13.89
ผู้ประกอบการธุรกิจ	30	6.41
ลูกจ้างชั่วคราว/กรรมกร	64	13.68
เกษตรกรกรรม	9	1.92
อื่น ๆ	1	0.21
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.9 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ คิดเป็น อาชีพทนายความ คิดเป็นร้อยละ 2.14 อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 40.17 อาชีพนักการเมือง คิดเป็นร้อยละ 4.06 อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 17.52 อาชีพธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 13.89 อาชีพผู้ประกอบการธุรกิจคิดเป็นร้อยละ 6.41 อาชีพลูกจ้างชั่วคราว/กรรมกร คิดเป็นร้อยละ 13.68 อาชีพเกษตรกรกรรมคิดเป็นร้อยละ 1.92 อาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.21 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	341	72.86
มีที่ดินตั้งแต่ 1-50 ไร่	115	24.57
มีที่ดินตั้งแต่ 51-100 ไร่	7	1.50
มีที่ดินตั้งแต่ 101 ไร่ ขึ้นไป	5	1.06
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.10 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกรรมสิทธิ์ในที่ดิน คิดเป็น ผู้ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองคิดเป็นร้อยละ 72.86 ผู้มีที่ดินตั้งแต่ 1-50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.57 ผู้มีที่ดินตั้งแต่ 51-100 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.50 ผู้มีที่ดินตั้งแต่ 101 ไร่ ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 1.06 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งทางราชการ

ตำแหน่งทางราชการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีตำแหน่งทางราชการ	171	36.54
มีตำแหน่งทางราชการ	297	63.46
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.11 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งทางราชการ คิดเป็น ผู้ไม่มีตำแหน่งทางราชการคิดเป็นร้อยละ 36.54 ผู้มีตำแหน่งทางราชการคิดเป็นร้อยละ 63.46

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม

ตำแหน่งทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	66	14.10
มีตำแหน่งทางสังคม	207	44.23
มีตำแหน่งทางสังคมมากกว่า 1 ตำแหน่ง	195	41.67
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.12 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งทางสังคม คิดเป็น ผู้ไม่มีตำแหน่งทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 14.10 ผู้มีตำแหน่งทางสังคมคิดเป็นร้อยละ 44.23 ผู้มีตำแหน่งทางสังคมมากกว่า 1 ตำแหน่งคิดเป็นร้อยละ 41.67 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.13 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งทางธุรกิจ

ตำแหน่งทางธุรกิจ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีตำแหน่งทางธุรกิจ	189	40.39
มีตำแหน่งทางธุรกิจ	154	32.91
มีตำแหน่งทางธุรกิจมากกว่า 1 ตำแหน่ง	125	26.71
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.13 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งทางธุรกิจ คิดเป็น ผู้ไม่มีตำแหน่งทางธุรกิจคิดเป็นร้อยละ 40.39 ผู้มีตำแหน่งทางธุรกิจคิดเป็นร้อยละ 32.91 ผู้มีตำแหน่งทางธุรกิจมากกว่า 1 ตำแหน่งคิดเป็นร้อยละ 26.71 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.14 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการเป็นสมาชิกองค์กรการ

สมาชิกองค์กรการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการ	179	38.25
มีเป็นสมาชิกองค์กรการ	106	22.65
เป็นสมาชิกองค์กรการมากกว่า 1 องค์กรการ	183	39.10
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.14 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการเป็นสมาชิกองค์กรการ คิดเป็น ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรการคิดเป็นร้อยละ 38.25 ผู้เป็นสมาชิกองค์กรการ คิดเป็นร้อยละ 22.65 ผู้เป็นสมาชิกองค์กรการมากกว่า 1 องค์กรการคิดเป็นร้อยละ 39.10 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.15 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารทางหนังสือจากสื่อมวลชน

หนังสือ	จำนวน	ร้อยละ
อ่านทุกวัน	268	57.27
บ่อย ๆ	136	29.06
นาน ๆ ครั้ง	50	10.68
ไม่อ่านเลย	14	2.99
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.15 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารทางหนังสือจากสื่อมวลชนคิดเป็น ผู้ที่อ่านหนังสือทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 57.27 ผู้ที่อ่านหนังสือบ่อย ๆ คิดเป็นร้อยละ 29.06 ผู้ที่อ่านหนังสือนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.68 ผู้ที่ไม่อ่านหนังสือเลย คิดเป็นร้อยละ 2.99 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารจากวารสารรายสัปดาห์หรือนิตยสาร

วารสารรายสัปดาห์หรือนิตยสาร	จำนวน	ร้อยละ
อ่านทุกวัน	26	5.56
บ่อย ๆ	320	68.38
นาน ๆ ครั้ง	42	8.97
ไม่อ่านเลย	80	17.09
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.16 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารจากวารสารรายสัปดาห์หรือนิตยสาร คิดเป็น ผู้อ่านวารสารรายสัปดาห์หรือนิตยสารทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 5.56 ผู้อ่านวารสารรายสัปดาห์หรือนิตยสารบ่อย ๆ คิดเป็นร้อยละ 68.38 ผู้อ่านวารสารรายสัปดาห์หรือนิตยสารนาน ๆ ครั้งคิดเป็นร้อยละ 8.97 ผู้ที่ไม่อ่านวารสารรายสัปดาห์หรือนิตยสารเลย คิดเป็นร้อยละ 17.09 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

ตารางที่ 4.17 ร้อยละของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความถี่ในการดูโทรทัศน์ และฟังข่าวสารจากวิทยุ

ความถี่ในการดูโทรทัศน์และฟังข่าวสารจากวิทยุ	จำนวน	ร้อยละ
ทุก ๆ วัน	396	84.62
บ่อย ๆ	54	11.54
นาน ๆ ครั้ง	18	3.84
ไม่สนใจเลย	-	-
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 4.17 สถานภาพภูมิหลังของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความถี่ในการดูโทรทัศน์และฟังข่าวสารจากวิทยุ คิดเป็น ความถี่ในการดูโทรทัศน์และฟังข่าวสารจากวิทยุทุก ๆ วัน คิดเป็นร้อยละ 84.62 ความถี่ในการดูโทรทัศน์และฟังข่าวสารจากวิทยุ บ่อย ๆ คิดเป็นร้อยละ 11.54 ความถี่ในการดูโทรทัศน์และฟังข่าวสารจากวิทยุนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.84 ไม่สนใจเลยในการดูโทรทัศน์และฟังข่าวสารจากวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 0.00 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 468 คน

การระบุนชนชั้นนำ

จากการให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมือง ตอบแบบสอบถามโดยระบบรายชื่อบุคคลที่คิดว่ามีอำนาจ มีอิทธิพล สามารถตัดสินใจในนโยบายและโครงการสำคัญ ๆ ของชุมชน ทุก ๆ ด้าน มาชุดละ 10 ลำดับนั้น ผลปรากฏ ดังนี้

มีรายชื่อบุคคลที่ถูกเสนอให้เป็นผู้นำชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 20 คนโดยเรียงลำดับจากความถี่ของคะแนนที่ได้คือ

ตารางที่ 4.18 คะแนนและการได้รับการยอมรับเป็นผู้นำท้องถิ่น

รายชื่อ	คะแนน	อันดับ
ร.ต.ท. เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ	2,322	1
นายแจ่ม สิมสมุทร	1,662	2
นางวลัยรัตน์ ทรัพย์ศิริ	984	3
นายชัยรัตน์ สุพานิชวรภาชน์	852	4
นายสงวนชัย ตันเวทยานนท์	822	5
นายแพทย์กมล ปั้นประสงค์	792	6
พ.ต.ต.ฉลอง รัตนบำรุง	666	7
ร.ท.อากาศ มานะเลิศ	648	8
นายยุทธ ติวโฆหาร	546	9
นายชาญชัย สุพานิชวรภาชน์	450	10
ร.อ.สุวรรณ ดิษฐาน	306	11
นายปรีชา โรจนภิญโญภาพ	282	12
พ.อ.อดิเรก โชติยานนท์	276	13
นางกรรณิการ์ ปาลสุข	270	14
นายเล็ก ศักดิ์สมบูรณ์	210	15
นายวิโรจน์ อัจฉริยศรีพงศ์	174	16
นายเชิดชัย เวชยันต์วิวัฒน์	156	17
จ.ส.อ.พินิจ กลัดเข็มทอง	150	18
นายชัญญ์ สัมฤทธิ์เดชขจร	144	19
นายธวัชชัย เฟื่องผล	138	20

ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อ การได้รับเลือกให้เป็นผู้นำท้องถิ่น

ในการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการระบุชื่อจำนวนทั้ง 20 คน ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลทั่วไปในรูปแบบของตาราง เพื่อให้เห็นภาพโดยรวมของชนชั้นนำในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี จากนั้นจะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับชนชั้นนำของ

เทศบาลเมืองราชบุรี แต่ละคน และจะพิจารณาถึงแหล่งที่มาของอำนาจ ว่าประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง ละปัจจัยไหนมีความสัมพันธ์กับการเป็นชนชั้นนำ ตลอดจนมีปัจจัยอะไรบ้างที่สามารถนำมาอธิบายความเป็นชนชั้นผู้นำ แต่ละปัจจัยมีน้ำหนักในการทำนายเท่าไร ซึ่งจะใช้สถิติขั้นกลาง ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบมีขั้นตอน (stepwise multiple regression)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่น

ผู้นำท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ที่ถูกระบุจากชาวบ้านมีจำนวน 20 น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.19 ลักษณะเฉพาะของผู้นำท้องถิ่น

ลักษณะเฉพาะ	จำนวนผู้นำท้องถิ่น
เพศ	
ชาย	18
หญิง	2
อายุ	
จำนวนทรัพย์สิน	-
36-45	4
46-55	3
56-65	13
ศาสนา	
พุทธ	20
เชื้อชาติ	
ไทย	19
จีน	1
จำนวนวันที่บวช	
ไม่ได้บวช	10
1-30	4
31-90	4
91วันขึ้นไป	2

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ลักษณะเฉพาะ	จำนวนผู้นำท้องถิ่น
จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมือง	
1-5 ปี	6
16-30 ปี	9
31-45 ปี	5
อาชีพ	
นักการเมือง	4
ข้าราชการ	2
ข้าราชการบำนาญ	2
นักธุรกิจ	11
กำนัน	1
ภูมิลำเนา	
ย้ายมาจากถิ่นอื่น	8
เกิดในหมู่บ้าน	12
การศึกษา	
ไม่ได้เรียน	-
เรียนจบประถมศึกษา	5
จบประถมศึกษา 4 ขึ้นไป	15

ตารางที่ 4.20 สถานภาพทางสังคมของผู้นำท้องถิ่น

สถานภาพทางสังคม	จำนวนผู้นำท้องถิ่น
จำนวนเครือญาติ	
1-5	4
6-10	13
11-15	3
จำนวนเพื่อนสนิท	
1- 5	2
6-10	7
11-15	6
16-20	5
จำนวนลูกน้อง	
1- 10	2
11-20	4
21-30	4
31-40	10

ตารางที่ 4.21 สถานภาพและบทบาททางการเมือง

สถานภาพและบทบาททางการเมือง	จำนวนผู้นำท้องถิ่น
การดำรงตำแหน่งในองค์กรเทศบาลเมือง	
ไม่มีตำแหน่ง	5
มีตำแหน่ง	15
จำนวนโครงการที่เคยขอจากภายนอกมาใช้ชุมชน	
ไม่เคยขอ	11
เคยขอ	9
การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองศาสนา	
ไม่เป็น	17
เป็น	3
การเป็นหัวหน้าคณะเสี่ยงให้นักการเมือง	
ไม่เคย	15
เคย	5
การรู้จักเป็นส่วนตัวกับนักการเมือง	
ไม่รู้จัก	2
รู้จัก	18

ตารางที่ 4.22 สถานภาพและเครือข่ายทางเศรษฐกิจ

สถานภาพและเครือข่ายทางเศรษฐกิจ	จำนวนผู้เข้าถึง
จำนวนที่ดินดั้งเดิมจากบรรพบุรุษ (ไร่)	
ไม่ได้รับ	11
1-10	2
11-20	3
21-30	4
จำนวนที่ดินที่หาได้ด้วยตนเอง	
ไม่มี	2
1-10	12
11-20	2
21-30	3
31-40	1
จำนวนรายได้ต่อปี	
15,000-25,000	-
26,000-35,000	3
36,000-45,000	4
46,000-55,000	2
56,000 - ขึ้นไป	11
การมีทรัพย์สินจำพวกจักรกล	
มี	12
ไม่มี	8
จำนวนลูกหนี้เงินกู้	
มี	14
ไม่มี	6
จำนวนพ่อค้าภายนอกที่ติดต่อกำธุรกิจ	
ไม่มี	1
5-15	2
16-30	2
31-45	5
45 ขึ้นไป	4

ตารางที่ 4.23 การรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง

การรับข่าวสาร	จำนวนผู้นำท้องถิ่น
การอ่านหนังสือพิมพ์	
อ่านทุกวัน	16
2-3 ครั้งต่อสัปดาห์	3
2-3 ครั้งต่อเดือน	1
ประเภทของข่าวหนังสือพิมพ์ที่สนใจอ่านเป็นพิเศษ	
ไม่มี	1
ข่าวการเมือง	7
ข่าวอาชญากรรม	1
ข่าวเศรษฐกิจ	11
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ	
ทุกวัน	6
2-3 วันต่อสัปดาห์	9
2-3 วันต่อเดือน	5
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์	
ทุกวัน	15
2-3 วันต่อสัปดาห์	4
2-3 วันต่อเดือน	1
การได้รับข่าวสารทางราชการ	
บ่อยครั้ง	17
นาน ๆ ครั้ง	2
ไม่เคยติดต่อ	1
จำนวนครั้งที่อบรมกับทางราชการ	
ไม่เคยอบรม	14
เคยอบรม	6

การวิเคราะห์แหล่งที่มาของอำนาจ, ความถี่, กิจกรรม, ความสัมพันธ์

การศึกษาแหล่งที่มาของอำนาจ ผู้ศึกษาได้พยายามวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาข้อยุติเกี่ยวกับชุดของตัวแปรที่สามารถอธิบายความเป็นชนชั้นนำหรือผู้นำท้องถิ่น โดยแยกพิจารณาชุดตัวแปรอิสระออกเป็น 3 ชุด คือ ชุดแรกจะเป็นตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายใน ชุดที่สองจะเป็นปัจจัยที่เป็นสื่อกลาง และชุดที่สามเป็นปัจจัยภายนอก เพื่อศึกษาว่าตัวแปรแต่ละชุดโดยตัวของมันเองสามารถจะอธิบาย และทำนายความเป็นชนชั้นนำได้มากน้อยต่างจากชุดอื่นอย่างไร

ปัจจัยภายในกับความเป็นชนชั้นนำ

กรณีปัจจัยภายในที่เป็นที่มาของแหล่งอำนาจ ผู้ศึกษากำหนดไว้ดังนี้

x_1 = เพศ

x_2 = อายุ

x_3 = จำนวนวันที่บวชเรียนในศาสนา

x_4 = จำนวนปีที่อาศัยในเขตเทศบาลเมือง

x_5 = ภูมิลำเนา

x_6 = จำนวนญาติพี่น้อง

x_7 = จำนวนสมัครพรรคพวกที่สนิทกัน

x_8 = จำนวนสมัครพรรคพวกที่เป็นลูกน้อง

x_9 = จำนวนที่ดินเดิมที่ได้รับจากบรรพบุรุษ

ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ (corelacion) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple) ปรากฏว่าตัวแปร x_8 เป็นตัวแปรเพียงตัวเดียวที่เข้าไปในสมการถดถอยโดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .9030 ค่า r^2 เท่ากับ .8155 และค่า BETA มีค่าเท่ากับ .9030 แสดงว่า x_8 มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความเป็นชนชั้นนำสูง เมื่อพิจารณาค่า r^2 พบว่ามีค่าเท่ากับ .8155 หมายความว่า x_8 มีพลังในการอธิบายความเป็นชนชั้นนำได้ถึง 81.55 % โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $Y = 9030 X_8$

Y = คะแนนการยอมรับความเป็นชนชั้นนำ

X_8 = จำนวนสมัครพรรคพวกที่เป็นลูกน้อง

กรณีตัวแปรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานภายในนี้ พบว่าตัวแปรอิสระที่เข้าไปอธิบายความเป็นชนชั้นนำในสมการถดถอยนั้น มีเพียงตัวเดียว คือ จำนวนสมัครพรรคพวกที่เป็นลูกน้องส่วนตัวแปรอื่น ๆ เช่น เพศ อายุ จำนวนวันที่บวชเรียนในพุทธศาสนา จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง จำนวนญาติพี่น้อง จำนวนพรรคพวกที่เป็นเพื่อนสนิท จำนวนที่ดินเดิมที่ได้รับจากบรรพบุรุษ ไม่ได้เข้าไปร่วมในสมการถดถอย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้กับคะแนนความยอมรับเป็นชนชั้นนำค่อนข้างต่ำ ทำให้สรุปได้ว่า ตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อคะแนนการเป็นผู้นำน้อย

การที่ตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ มีค่าสหสัมพันธ์กับคะแนนการยอมรับการเป็นชนชั้นนำน้อยขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงนัยของการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มจะเกิดขึ้นในเทศบาลดั้งเดิม ความสำคัญของปัจจัยพื้นฐานในลักษณะของเครือญาติในเทศบาลเริ่มจะลดลง และแนวโน้มของลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบอุปถัมภ์เข้ามาแทนที่ ซึ่งสะท้อนออกมาในการมีอิทธิพลในการอธิบายและทำนายของตัวแปร จำนวนสมัครพรรคพวกที่เป็นลูกน้องนั่นเอง และสิ่งนี้เองในเทศบาลดั้งเดิมเป็นตัวกำหนดโครงสร้างอำนาจที่สำคัญในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ปัจจัยสื่อกลางกับความเป็นชนชั้นนำ

ปัจจัยสื่อกลางในที่นี้หมายถึง ปัจจัยที่เป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองกับโลกภายนอก ซึ่งประกอบด้วย

x_{10} = การได้รับข่าวสาร

x_{11} = จำนวนครั้งที่เคยไปอบรม

x_{12} = จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา

x_{13} = ลักษณะอาชีพที่ทำรายได้หลัก

ปัจจัยสื่อกลางก็เช่นเดียวกันที่ผู้ศึกษาใช้ค่าสหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพบแบบขั้นตอนเป็นการวิเคราะห์ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระตัวใดในปัจจัยสื่อกลางไม่สามารถอธิบายหรือทำนายความเป็นชนชั้นนำของเทศบาลเมืองได้ อย่างไรก็ตามเมื่อนำเอาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับค่าตัวแปรตามมาพิจารณาพบว่า แม้ค่าสหสัมพันธ์จะมีค่าไม่ถึงระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็มีค่าความสัมพันธ์ไปในทางบวกกับความเป็นชนชั้นนำ เช่น การได้รับข่าวสาร $V = .5745$ จำนวนครั้งที่ไปอบรมภายนอก $V = .4136$ จำนวนปีที่ได้รับศึกษา $V = 3.126$ นอกจากตัวแปรลักษณะอาชีพที่ทำรายได้หลักยังมีค่าสหสัมพันธ์เป็นลบ คือ $V = -.2626$

การวิเคราะห์ปัจจัยสื่อกลางในเขตเทศบาลเมือง พบว่าปัจจัยสื่อกลางยังไม่มีพลัง เพียงพอที่จะอธิบายและทำนายความเป็นชนชั้นนำได้ แต่เริ่มที่จะมีบทบาทสำคัญในอันที่จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะสัมพันธ์ในทางบวกกับความเป็นชนชั้นนำมากขึ้น เนื่องจากชนชั้นนำจากการสัมภาษณ์ได้ข้อสรุปว่า ผู้นำท้องถิ่นเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นผู้ที่สนใจในการรับข่าวสารมากขึ้น จากสื่อหลาย ๆ ด้าน

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกกับความเป็นชนชั้นนำ

ปัจจัยภายนอกในการวิเคราะห์หมายถึง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับโลกภายนอก ซึ่งมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจในเขตเทศบาลเมือง ในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ผู้ศึกษาใช้วิธีการเช่นเดียวกันกับการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในและปัจจัยสื่อกลาง ประกอบด้วย

X_{14} = การดำรงตำแหน่งในองค์กรของรัฐ

X_{15} = จำนวนโครงการที่เคยขอด้วยตนเอง

X_{16} = จำนวนที่ดินที่หาได้ด้วยตนเอง

X_{17} = จำนวนรายได้ต่อไป

X_{18} = จำนวนลูกหนี้

X_{19} = จำนวนพ่อค้าที่ทำธุรกิจด้วย

X_{20} = จำนวนทรัพย์สินที่เป็นเครื่องมือ จักรกล

X_{21} = จำนวนข้าราชการที่รู้จักเป็นส่วนตัว

X_{22} = จำนวนนักการเมืองที่รู้จักเป็นส่วนตัว

X_{23} = การเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

X_{24} = การเคยเป็นหัวหน้าคณะหรือหาเสียงให้นักการเมือง

จากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยภายนอกเข้าไปในสมการถดถอยสองตัว ตัวแปรตัวแรกคือ X_{15} หรือโครงการพัฒนาที่เคยขอสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยมีค่าสัมพัทธ์เท่ากับ .7441 มีค่า r^2 เท่ากับ .5735 และมีค่า BETA เท่ากับ .5537 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรจำนวนโครงการพัฒนาที่เคยขอสำเร็จด้วยตนเองนี้ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางบวก กับความเป็นผู้นำท้องถิ่นหรือชนชั้นนำได้ 57.35 % และมีน้ำหนักการทำนายเท่ากับ .5537

ตัวแปรที่เข้าไปในสมการเป็นอันดับสองคือ X_{14} หรือ การดำรงตำแหน่งในองค์กรที่จัดตั้งโดยรัฐ มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .7295 มีค่า r^2 change เท่ากับ .2728 และมีค่า BETA เท่ากับ .5284 จากค่าดังกล่าววิเคราะห์ได้ว่านัยของมันเป็นคือตัวแปร X_{14} มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความเป็นชนชั้นนำ และสามารถอธิบายความเป็นชนชั้นนำเพิ่มขึ้นได้ 27.28 % และมีน้ำหนักในการทำนายเท่ากับ .5284

สำหรับตัวแปรปัจจัยภายนอกนี้ มีตัวแปรอิสระสองตัวที่เข้าไปในสมการถดถอยพหุทั้งสมการมีค่า r^2 เท่ากับ .7917 หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ จำนวนโครงการที่เคยขอสำเร็จได้ด้วยตนเอง และการดำรงตำแหน่งในองค์กรที่จัดตั้งในภาครัฐ รวมกันสามารถอธิบายความเป็นชนชั้นนำได้ 79.17 % และสามารถเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Y = .5284 X_{14} + .5537 X_{15}$$

$$Y = \text{คะแนนการยอมรับการเป็นชนชั้นนำ}$$

$$X_{14} = \text{การดำรงตำแหน่งในองค์กรของรัฐ}$$

$$X_{15} = \text{จำนวนโครงการพัฒนาที่เคยขอสำเร็จ}$$

การที่ตัวแปรจำนวนโครงการที่เคยขอสำเร็จ เข้าไปในสมการถดถอยเป็นอันดับแรกนั้น เนื่องจากว่า สภาพเทศบาลเมืองดั้งเดิมได้รับการดูแล เอาใจใส่จากทางราชการน้อย และโครงการการพัฒนาจากรัฐเข้าไปในเขตเทศบาลเมืองน้อยดังนั้นหากผู้ใดสามารถ ใช้อำนาจ อิทธิพล หรือดึงเอาโครงการพัฒนาเข้ามายังเขตเทศบาลเมืองได้ จะได้รับการชื่นชม และยกย่องจากชาวบ้านมาก และเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะทำให้เกิดความยอมรับในการเป็นผู้นำท้องถิ่น หรือชนชั้นนำ

ตัวแปรการดำรงตำแหน่งในภาครัฐ เป็นตัวแปรที่เข้าไปในสมการโดยมีความสอดคล้องกับสมมติฐานและทฤษฎี เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่อำนาจรัฐ ซึ่งมีระบบราชการเป็นตัวแทนนั้น เป็นอำนาจที่ครอบงำและควบคุมอย่างกว้างขวาง ในจิตสำนึกโดยทั่วไปของประชาชน ที่เป็นที่ยอมรับกันมาเป็นเวลานาน ดังนั้นบุคคลใดในเทศบาลเมืองที่สามารถดำรงตำแหน่งในองค์กรจัดตั้งของรัฐได้ จะได้รับการยอมรับจากประชาชนในเขตเทศบาลเมือง

สำหรับตัวแปรตัวอื่น ๆ ไม่สามารถเข้าไปในสมการถดถอย หรือสมการทำนายได้ ทั้งนี้เนื่องจากค่า T significance ของแต่ละตัวมีค่ามากกว่า 0.05 หมายถึงมีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อใช้ค่าสหสัมพันธ์มาประกอบการวิเคราะห์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรจำนวนรายได้ต่อปี ตัวแปรการถือครองทรัพย์สิน การมีจำนวนลูกหนี้

กับความเป็นชนชั้นนำมีค่อนข้างสูง แสดงว่า จำนวนรายได้ต่อปี การถือครองทรัพย์สิน การมีจำนวนลูกหนี้ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวกกับความเป็นชนชั้นนำคือ .6450, .5545 และ .5323 ตามลำดับ แสดงว่ารายได้ต่อปี การถือครองทรัพย์สินและการมีจำนวนลูกหนี้ มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเป็นผู้นำท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมือง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้

สรุปการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ปัจจัยแหล่งที่มาของอำนาจ ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ซึ่งแยกการวิเคราะห์เป็นปัจจัยภายใน ปัจจัยสื่อกลางและปัจจัยภายนอก ผู้ศึกษาพบว่า ชุดตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายในนั้น มีตัวแปรเพียงตัวเดียวที่สามารถอธิบายความเป็นชนชั้นนำได้ คือ จำนวนลูกน้องที่เป็นสมัครพรรคพวก โดยมีพลังในการอธิบายถึง 81.55 % และมีน้ำหนักการทำนาย .9030 สำหรับชุดตัวแปรที่เป็นปัจจัยสื่อกลางนั้นปรากฏว่า ไม่มีตัวแปรใดที่เข้าไปในสมการถดถอยพหุ แต่เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ประกอบพบว่า ปัจจัยสื่อกลางก็มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวก แม้จะมีค่าไม่ถึงระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม แต่ในสภาพสังคมปัจจุบัน ปัจจัยสื่อกลางนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งส่วนชุดปัจจัยภายนอกนั้น ผลปรากฏว่า มีตัวแปรสองตัวที่สามารถเข้าไปอธิบายความเป็นชนชั้นนำได้ คือ จำนวนโครงการพัฒนาที่เคยขอสำเร็จ และการดำรงตำแหน่งในองค์กรที่จัดตั้งโดยรัฐ โดยทั้งสองตัวแปรรวมกันสามารถอธิบายความเป็นชนชั้นนำได้ 79.17% ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่เข้าไปในสมการถดถอย

จากค่าต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นนั้น เราจะพบว่าชุดตัวแปรทั้งสามตัว ทั้งปัจจัยภายใน ปัจจัยสื่อกลาง และปัจจัยภายนอก ล้วนแต่มีอิทธิพลและมีพลังในการอธิบายและทำนายความเป็นชนชั้นนำได้เป็นอย่างดี จากผลการวิเคราะห์ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้ศึกษาตั้งเอาไว้

จากการสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน ทำให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์ในการระบุชนชั้นนำ ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้มีอำนาจ มีรายชื่อทั้งหมด 24 คน เรียงตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 4.24 คะแนนการยอมรับเป็นผู้นำท้องถิ่นจากการสัมภาษณ์

รายชื่อ	คะแนน	อันดับ
ร.ต.ท. เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ	189	1
นายแจลัม สินสมุทร	162	2
นางวลัยรัตน์ ทรัพย์ศิริ	158	3
นายชัยรัตน์ สุพานิชวรภาชน์	136	4
นายสงวนชัย ตันเวทยานนท์	124	5
นายแพทย์กมล ปั้นประสงค์	96	6
พ.ต.ต.ฉลอง รัตนบำรุง	82	7
ร.ท.อากาศ มานะเลิศ	74	8
นายยุทธ ติวโหวท	71	9
นายชาญชัย สุพานิชวรภาชน์	63	10
ร.อ.สุวรรณ ดิษฐาน	61	11
นายปรีชา โรจนภิญโญภาพ	57	12
พ.อ.อดิเรก โชติยานนท์	54	13
นางกรรณิการ์ ปาลสุข	49	14
นายเล็ก ศักดิ์สมบูรณ์	48	15
นายวิโรจน์ อัจฉริยศรีพงศ์	46	16
นายเชิดชัย เวชยันต์วิวัฒน์	42	17
จ.ส.อ.พินิจ กลัดเข็มทอง	39	18
นายชฎ สัมฤทธิ์เดชขจร	37	19
นายธวัชชัย เฟ่งผล	34	20
นายเลี้ยง แซ่ตั้ง	28	21
นายจงเมธ ทรัพย์ศิริ	25	22
นายเล็ก ไวกกุล	22	23
พล.ต.พรเทพ เทพยสุวรรณ	19	24

เนื่องจากคณะกรรมการยอมรับของประชาชน ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กับคณะที่ได้จากการออกแบบสอบถาม นำมาจัดอันดับผู้นำท้องถิ่นแล้วผลปรากฏว่า รายชื่อที่ถูกระบุไว้ให้เป็นผู้นำท้องถิ่น ภายในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี 20 อันดับแรก มีรายชื่อเหมือนกัน ผู้ศึกษาจึงนำเอารายชื่อที่ได้รับการระบุ เพียง 20 คน เท่านั้น

ผู้นำท้องถิ่นกับเครือข่ายความสัมพันธ์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เน้นศึกษาผู้นำท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีโดยการคัดเลือกบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน โดยการใช้แบบสอบถาม จำนวน 468 ชุด นำมาเรียงลำดับบุคคลที่ได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำท้องถิ่น แล้วนำมาวิเคราะห์จากผลการสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปแบบเจาะลึกอีก 20 คน ทำให้ได้ข้อมูลรายละเอียดและผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือก

1. ร.ต.ท. เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ
2. นายแจ่ม สินสมุทร
3. นางวลัยรัตน์ ททรัพย์ศิริ
4. นายชัยรัตน์ สุพานิชวรภาชน์
5. นายสงวนชัย ตันเวทยานนท์
6. นายแพทย์กมล ปันประสงค์
7. พ.ต.ต.ฉลอง รัตนบำรุง
8. เรือโทอากาศ มานะเลิศ
9. นายยุทธ ดิวโฆหาร
10. นายชาญชัย สุพานิชวรภาชน์
11. ร.อ.สุวรรณ ดิษฐาน
12. นายปรีชา โรจนภิญโญภาพ
13. พ.อ.อดิเรก โชติยานนท์
14. นางกรรณิการ์ ปาลสุข
15. นายเล็ก ศักดิ์สมบูรณ์
16. นายวิโรจน์ อัจฉริยศรีพงศ์
17. นายเชิดชัย เวชยันต์วิวัฒน์
18. จ.ส.อ.พินิจ กลัดเข็มทอง
19. นายชฎ สัมฤทธิ์เดชขจร
20. นายธวัชชัย เฟ่งผล

การวิเคราะห์ผู้นำท้องถิ่นกับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษา เน้น การศึกษาเฉพาะเจาะจงแบบเจาะลึก เพียงเฉพาะบุคคลเท่านั้น โดยพิจารณาโครงสร้างของ อำนาจและเครือข่ายทั้ง 3 แบบ คือ

1. โครงสร้างอำนาจแบบเครือข่าย
2. โครงสร้างอำนาจแบบอุปถัมภ์
3. โครงสร้างอำนาจแบบฝักฝ่าย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เน้นศึกษาตัวผู้นำที่ได้รับการคัดเลือกเฉพาะราย กับเครือข่ายความสัมพันธ์ โดยศึกษาเฉพาะกรณีของ

1. ร.ต.ท.เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ
2. นายแจลัม สินสมุทร
3. นางวลัยรัตน์ ททรัพย์ศิริ

1. การวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจภายในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี

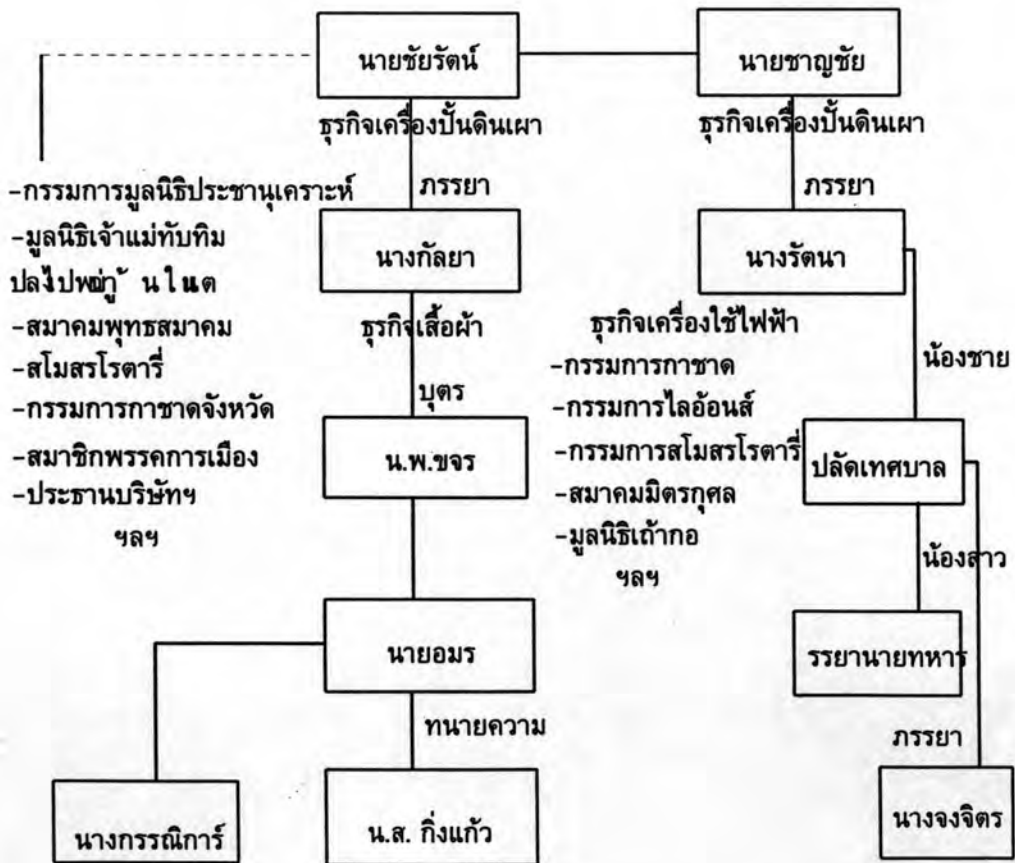
เทศบาลเมืองราชบุรี เป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่มีการคมนาคมสะดวก ส่งผลให้มีการติดต่อสื่อสารกับเมืองและชุมชนอื่นได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับเทศบาลเมืองราชบุรี เป็นเมืองสงบร่มรื่น ไม่มีเจ้าพ่อหรือผู้มีอิทธิพลและอำนาจแฝงอื่น ๆ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนสงบและเรียบง่าย ดังนั้นความสัมพันธ์ของประชาชนภายในเขตเทศบาลจึงขึ้นอยู่กับ ความสัมพันธ์ภายในเป็นหลัก ส่วนความสัมพันธ์ภายนอกนั้น เป็นด้านรอง ข้อเท็จจริงประการนี้ ส่งผลให้ต้องพิจารณาความสัมพันธ์ในเขตเทศบาลเมืองว่ามีลักษณะใดบ้าง ในความเป็นจริงและความสัมพันธ์แต่ละอย่างมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร ซึ่งในที่นี้จะนำเอาลักษณะความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบเครือข่าย มาพิจารณาเป็นอันดับแรกและความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นอันดับต่อมา จากนั้นจึงจะเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์แบบฝักฝ่าย

2. ลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบเครือข่าย

ลักษณะโครงสร้างแบบเครือข่าย ในทางทฤษฎีนั้น เป็นระบบอำนาจแรกของการเริ่มชุมชน อันเกิดมาจากข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อมที่ทำให้บุคคลต้องร่วมมือกันโดยในทาง การเมืองนั้นเป็นไปเพื่อความสะดวกในการปกครองมีการแบ่งครัวเรือน โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางครอบครัวและเครือญาติเป็นพื้นฐาน โดยแต่ละกลุ่มมีหัวหน้ากลุ่มที่มาจากผู้อาวุโส มีคุณธรรม เป็นหัวหน้ากลุ่มเครือญาติก็จะรวมตัวกันเป็นคณะปกครองชุมชนโดยถือเอาระบบคุณธรรมเป็นหลักในการปกครอง

จากแนวคิดนี้ นำมาพิจารณาโครงสร้างอำนาจแบบเครือข่ายของเทศบาลเมืองราชบุรี ผลจากการวิเคราะห์พบว่าในจำนวนบุคคล 20 คน ที่ได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำท้องถิ่นของเทศบาลเมืองราชบุรีนั้น มีระบบเครือข่ายอยู่เพียงรายเดียว คือ นายชัยรัตน์ สุพานิชวรภาชน์ ที่เป็นพี่ชายของนายชาญชัย สุพานิชวรภาชน์

การที่นายชัยรัตน์ สุพานิชวรภาชน์ ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำท้องถิ่น เนื่องจากเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีมาโดยตลอด และเป็นผู้ทำชื่อเสียงในด้านธุรกิจเครื่องปั้นดินเผา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ขณะเดียวกันเป็นตระกูลที่มีญาติพี่น้องมากมาย กระจายทำธุรกิจอยู่ในตัวเมืองเทศบาล ทำให้ชื่อเสียงของตระกูลเป็นที่รู้จักของประชาชนเป็นอย่างดี ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงออกมาด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกันรวมถึงการร่วมมือกันช่วยเหลือสังคม เช่น มีการบริจาคเงินสร้างโรงเรียน ร่วมกันถวายผ้ากฐินร่วมกัน พัฒนาเทศบาล ฯลฯ รวมไปถึงออกเงินกู้ให้ประชาชนที่เดือดร้อน ขณะเดียวกันเป็นกลุ่มที่มีพรรคพวกเพื่อนฝูงมากและชอบช่วยเหลือผู้อื่น ชาวบ้านจึงให้ความนับถือ

รูปที่ 4.1 โครงสร้างอำนาจแบบเครือข่ายของนายชัยรัตน์ สุพานิชวรภาชน์

จากรูปที่ 4.1 พบว่า นายชัยรัตน์ สุพานิชวรภาชน์มีโครงสร้างอำนาจแบบเครือข่ายที่กระจายทั่วไปในอาชีพธุรกิจ และวงการราชการนอกเหนือจากนี้ ยังมีลูกน้องที่อยู่ภายในกิจการ อีกร้อยกว่าคน อาศัยอำนาจเหล่านี้ทำให้ นายชัยรัตน์ฯ ได้รับการยอมรับจากประชาชนให้เป็นผู้ นำท้องถิ่นเป็นลำดับที่ 4 ลักษณะความสัมพันธ์ยังคงอยู่ที่ผู้นำของตระกูลลักษณะคล้ายผู้นำตามธรรมชาติ

2. ลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบอุปถัมภ์

โดยทั่วไปแนวคิดระบบอุปถัมภ์ กำเนิดในรัฐศักดินา นั่นคือ ต้องมีป่าวไพร่ที่ต้องรับใช้ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับไพร่เป็นความสัมพันธ์ที่ต้องรับใช้ ความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ไพร่ต้องทำงานรับใช้เจ้านาย ส่วนเจ้านายต้องให้รางวัลเป็นการตอบแทน ซึ่งอาจจะเป็นการให้ การปกป้องคุ้มครอง หรือรางวัลที่เป็นวัตถุก็ได้ อย่างไรก็ตามเมื่อสังคมเปลี่ยนไป ลักษณะของความสัมพันธ์ของสังคมเศรษฐกิจ แต่ก็ยังคงรักษาลักษณะของเนื้อหาความสัมพันธ์ดั้งเดิมไว้คือ การแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกันแต่รูปแบบความสัมพันธ์อาจจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมของแต่ละที่

สำหรับเทศบาลเมืองราชบุรี มีรูปแบบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ดังต่อไปนี้

ผู้นำชุมชนกับชาวบ้าน

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับชาวบ้านนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทรัพยากรทั้งใน และนอกเขตเทศบาลเมือง หลักประกันความมั่นคงปลอดภัย ตลอดจนการคุ้มครองและคุณธรรมตามกฎหมาย ผู้อุปถัมภ์ซึ่งได้แก่ผู้มีตำแหน่งต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมือง ซึ่งเป็นผู้ติดต่อกับระบบราชการทำให้พวกเขาได้รับอภิสิทธิ์จากระบบราชการ และอภิสิทธิ์เหล่านี้เองเป็นสิ่งดึงดูดให้ชาวบ้านเข้ามาเป็นลูกน้อง เนื่องจากคาดหวังว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ร่วม เห็นได้ชัดจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ผู้นำชุมชนรับมาจากภายนอก และนำมาแบ่งสรรผลประโยชน์ให้แก่ลูกน้องภายใต้สังกัด หรือ ผู้สนับสนุน หรือหากเกิดกรณีมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ผู้อุปถัมภ์จะปกป้องช่วยเหลือพรรคพวกลูกน้องของตนส่วนลูกน้องก็จะตอบแทนโดยการแสดงความจงรักภักดีและสนับสนุนลูกพี่ของตน

กรณีให้เห็นเด่นชัดของกลุ่มอุปถัมภ์ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี คือ กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองราชบุรีที่มีปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มบุคคล สองกลุ่ม คือ กลุ่มของ นาย ค. อติตนายกเทศมนตรี และกลุ่มของ ก.

นาง ก ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีของเทศบาลเมืองราชบุรี เป็นสุภาพสตรีที่มีอายุน้อยมาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ทำธุรกิจส่วนตัวด้านอาหารมัตริพย์เป็นภรรยาของ พ.ต.ท. ข รองผู้กำกับฝ่ายปราบปราม สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เธอสามารถดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีได้ด้วยการสนับสนุนของทุก ๆ กลุ่ม ลักษณะเป็นแบบเพื่อนพ้อง ญาติพี่น้องและกลุ่มผลประโยชน์

นาย ค เป็นอดีตนายกเทศมนตรีของเทศบาลเมืองราชบุรี อายุมากแล้ว เป็นผู้นำของกลุ่มอำนาจเก่าแต่เนื่องจากผลงานไม่ได้เป็นที่ยอมรับของประชาชน ขณะเดียวกันมีข่าวว่ามีปัญหาการคอร์รัปชันในเรื่องของการประมูลงานของเทศบาลหลายครั้งทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ การดำรงตำแหน่งอำนาจไม่ค่อยช่วยเหลือพรรคพวก จึงทำให้พ่ายแพ้การเลือกตั้ง

จากการเปรียบเทียบกลุ่มสองกลุ่มนี้ ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า เมื่อบุคคลมีตำแหน่งก็จะมีสมัครพรรคพวกอยู่กลุ่มหนึ่งซึ่งเปรียบเหมือนเป็นลูกน้อง โดยจะทำหน้าที่สนับสนุนและรับใช้เพื่อหวังผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับตอบแทน แต่เมื่อตำแหน่งที่มีอยู่หมดไปความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้อง ก็จะค่อย ๆ คลายลง และกลายเป็นความสัมพันธ์แบบเพื่อนบ้านธรรมดา ขณะเดียวกันผู้อยู่ในตำแหน่งก็จะมีกลุ่มอื่น ๆ เข้ามาสนับสนุนจำนวนมากขึ้น

นายทุนกับชาวบ้าน

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เทศบาลเมืองราชบุรีได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พัฒนาการของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างนายทุนกับชาวบ้านเป็นการเกิดขึ้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม รวมไปถึงระบบการเมืองที่ในปัจจุบันได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก

ภาพของเทศบาลเมืองราชบุรี ในปัจจุบันมีความเจริญเข้ามาเรื่อยๆ การพัฒนาเทคโนโลยีมากขึ้น การเข้าออกของพลเมืองมากขึ้น มีการกระจายทรัพยากรมากขึ้น ลักษณะ อาชีพส่วนใหญ่จะเป็นการค้าขาย มีพ้องคำกับลูกจ้าง นอกนั้นจะเป็นอาชีพอื่นๆ ยกเว้นการทำงานการเกษตรที่ต้องออกไปนอกเทศบาลเมือง ทำให้เกิดลักษณะของระบบอุปถัมภ์ขึ้น 2 รูปแบบ คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างนายทุนเงินกู้กับลูกหนี้
2. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของเครื่องมือการผลิตกับผู้ที่ไม่ได้เป็น

1. ความสัมพันธ์ระหว่างนายทุนเงินกู้กับลูกหนี้

ถึงแม้ว่าเขตเทศบาลเมืองราชบุรี จะมีความเจริญมาก และมีระดับรายได้ดีพอสมควร แต่ ความต้องการใช้เงินของประชาชนก็ยังคงมีอยู่ไม่น้อย เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามามากมายขณะเดียวกันความต้องการสะดวกสบายในอันที่จะมีบ้าน รถ เครื่องใช้ประกอบ

เพื่อความทัดเทียมผู้อื่น เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ประชาชนต้องไขว่คว้าหาเงินมาสนองความต้องการของตนเอง

ระบบการให้กู้ยืมเงินที่มีการเสียดอกเบี้ยมีมานานมากตั้งแต่สมัยดั้งเดิม ดังนั้นผู้ที่สามารถปล่อยเงินให้ประชาชนกู้ได้มากจะเป็นบุคคลที่มีอำนาจในระบบ เนื่องจากประชาชนที่ติดต่อกู้ยืมแล้วจะมีจิตสำนึกในบุญคุณ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนายทุนเงินกู้กับลูกหนี้ทำให้สามารถนำมาใช้สร้างผลประโยชน์ทางการเมืองได้โดยทางอ้อม

ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี มีนายแฉล้ม สินสมุทร ที่เป็นบุคคลที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือประชาชนโดยไม่ต้องการผลตอบแทน หากประชาชนเดือดร้อนไปหากก็จะได้รับความช่วยเหลือ โดยไม่จำเป็นต้องขอใช้คืน และไม่ต้องเสียดอกเบี้ย หากมีเมื่อไรค่อยนำมาใช้คืน แต่ถ้าไม่มีก็ไม่จำเป็นต้องนำมาใช้ ทำให้นายแฉล้ม สินสมุทร เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำบุคคลที่ 2 ของเทศบาลเมืองราชบุรี

2. ความสัมพันธ์ของผู้ที่เป็นเจ้าของเครื่องมือผลิตกับผู้ที่ไม่ได้เป็น

เนื่องจากในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ไม่มีอาชีพประมงหรืออาชีพทำนามากนัก ส่วนใหญ่จะเน้นอยู่นอกเขตเทศบาลเมือง ความสัมพันธ์จึงมีอยู่เพียงการทำอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับเจ้าของเครื่องมือผลิต จึงไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ข้าราชการกับผู้นำชุมชน

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับข้าราชการเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์จากโครงการพัฒนาต่าง ๆ หรือผลประโยชน์อื่น โดยปกติข้าราชการมักจะทำตัวเป็นผู้อุปถัมภ์เสมอ

โครงการพัฒนา เป็นสื่อที่มีความหมายสำคัญในการเชื่อมโยงข้าราชการกับผู้นำชุมชน ให้มีความสนิทแนบแน่นกันภายใต้เงื่อนไขที่เอื้อประโยชน์ต่อกันข้าราชการจะได้รับผลประโยชน์โดยตรง คือเป็นผลงานในการพิจารณาความดี ความชอบในหน้าที่การงาน ส่วนผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ในหลายรูปแบบเช่นกัน เช่น เป็นนายหน้าติดต่องานเป็นผู้รับเหมา ฯลฯ หรือใช้ประโยชน์ในด้านการเมืองเพื่อหาเสียงในการเลือกตั้ง ตัวอย่างเช่น นาย ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรราชบุรี นาง ก นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองราชบุรี ฯลฯ

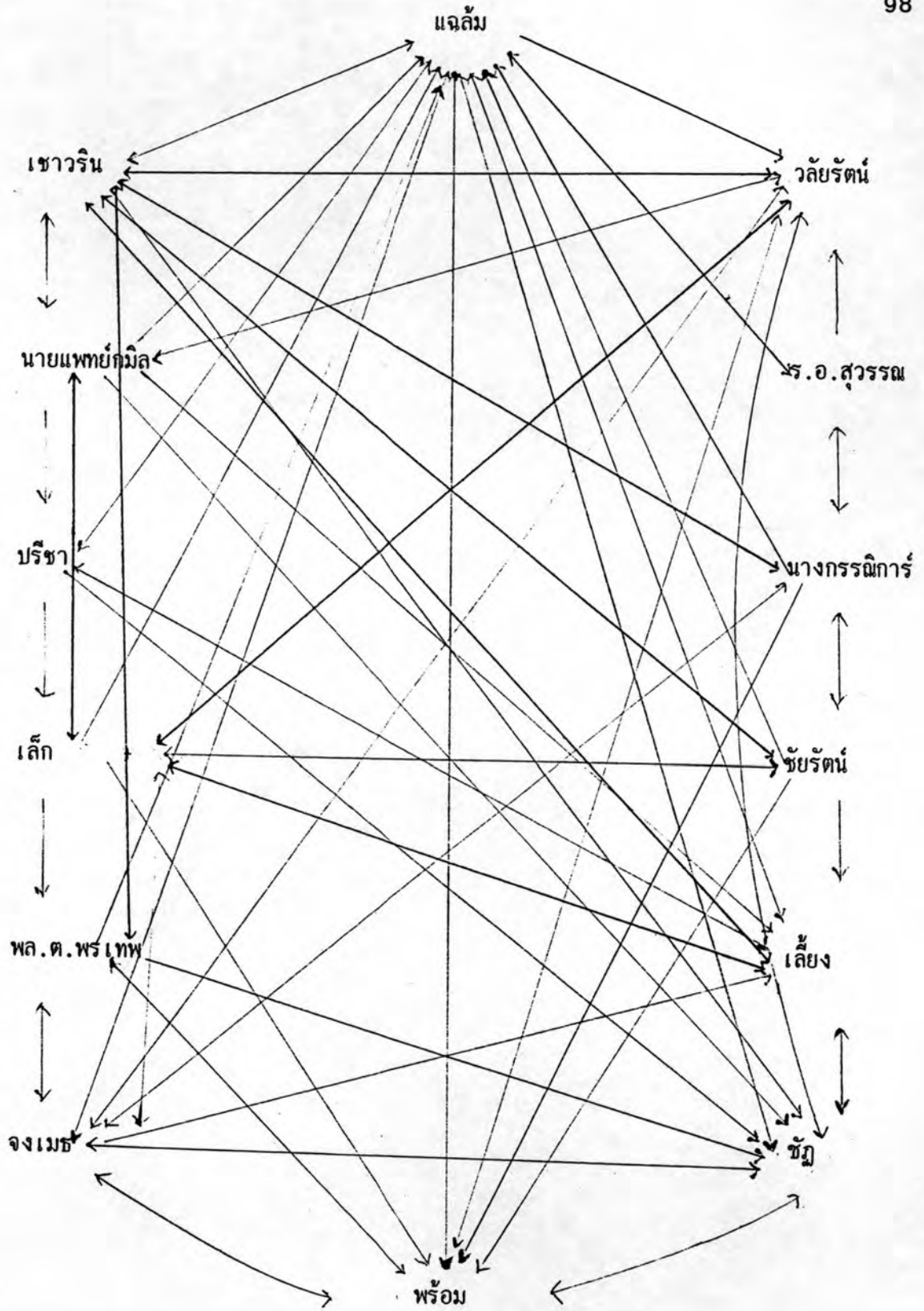
โดยสรุปแล้วอำนาจแบบอุปถัมภ์ในด้านพลังกลุ่มเครือญาติ มีความสัมพันธ์น้อยกว่าโครงสร้างอำนาจแบบอิงราชการ เนื่องจากในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ไม่มีกลุ่มใดมีอำนาจมาก และไม่มีการรวมเครือญาติใดสามารถใช้อำนาจเหนือกลุ่มอื่นได้

3. โครงสร้างอำนาจแบบฝักฝ่าย

ฝักฝ่าย (faction) หรือกลุ่มการเมืองเป็นกลุ่มที่มีลักษณะขัดแย้งทางการเมืองถือว่าไม่ถาวร กล่าวคือ เมื่อเกิดกรณีขัดแย้งในชุมชน กลุ่มจะทำหน้าที่อย่างเอาการเอางานโดยอาศัยความผูกพันทางเครือญาติ ผู้อุปถัมภ์ ทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นตัวเชื่อมโยงให้กลุ่มเกิดความเคลื่อนไหวและเมื่อประเด็นปัญหายุติลง กลุ่มการเมืองแบบไม่เป็นทางการเหล่านี้ก็จะสลายไปและพร้อมที่จะเกิดขึ้นใหม่ เมื่อมีประเด็นอื่นเกิดขึ้นอีก

ประเด็นที่จะพิจารณาในกรณีของเทศบาลเมืองราชบุรี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของฝักฝ่ายมี 2 ประเด็น คือ

1. ประเด็นทางสังคม
2. ประเด็นทางการเมือง

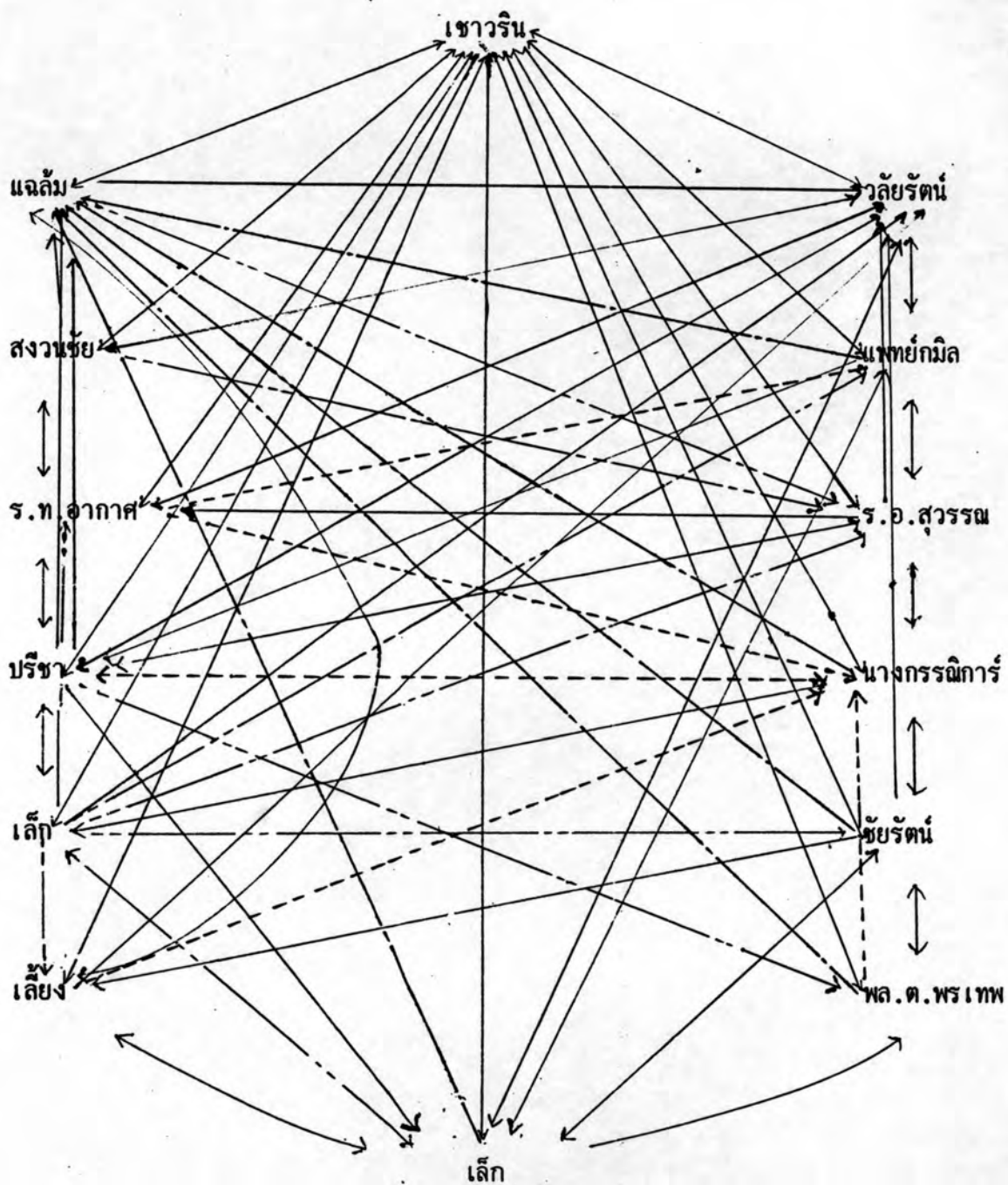

รูปที่ 4.2 สังคมมิติของกลุ่มนายแจ้ลัมฯ

จากรูปที่ 4.2 เห็นว่ากลุ่มนายแจลัมฯ เป็นกลุ่มที่มีความผูกพันเชิงเครือข่าย แบบอุปถัมภ์ ที่ไม่ต้องการผลประโยชน์ร่วมใด ๆ เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากทุกกลุ่ม และประชาชนโดยทั่วไป เนื่องจากนายแจลัมและภรรยา เป็นบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในด้านธุรกิจ ขอบริจาค และช่วยเหลือให้กับสังคม ทั้งในด้านตัวเงินและปัจจัยอื่น ๆ โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีความสัมพันธ์โดยตรง อาศัยความเป็นเพื่อนที่รู้จักสนิทสนมกัน จากการเป็นประธานมูลนิธิ กรรมการสมาคม กรรมการโรงเรียน กรรมการกาชาดจังหวัด ฯลฯ คือ กลุ่มของ ร.ต.ท.เชาวรินฯ นายปรีชาฯ นายจงเมธฯ นางวลัยรัตน์ฯ ร.อ.สุวรรณฯ นายเลี้ยงฯ นายชัญญ์ และ พ.ต.อ.พร้อมฯ อาศัยทรัพยากรตัวเงิน ทรัพย์สินสมบัติ ความเป็นเพื่อน ระบบสังคม องค์การสาธารณกุศล ฯลฯ ทำให้มีความผูกพันกัน จนกลายเป็นเครือข่ายที่มีอำนาจในสังคมเทศบาลเมืองราชบุรี

2. กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ โดยทางอ้อมคือ กลุ่มของนายแพทย์กมลฯ นายเล็กฯ พล.ต.พรเทพฯ นายชัยรัตน์ฯ และนางกรรณิการักษ์ อาศัยทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน ทรัพย์สินสมบัติ ธุรกิจการค้า ผลประโยชน์ การเมือง ฯลฯ

รูปที่ 4.3 สังคมมิติของกลุ่ม ร.ต.ท. เขาวริน ๙

จากรูปที่ 4.3 เห็นว่า กลุ่มของ ร.ต.ท.เชาวรินช เป็นกลุ่มที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ ตามแนวคิดของ Scott ที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างคน สองกลุ่ม ที่เอื้อประโยชน์ให้ทั้งสองฝ่าย โดยเน้นทั้งความสัมพันธ์ ระหว่างคนสองกลุ่ม ที่มีความไม่เท่าเทียมกันในด้านสถานะ ความมั่งคั่ง และอิทธิพล การแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการ รวมไปถึงความสัมพันธ์แบบซึ่งหน้า (face to face) จนถึงความสัมพันธ์ในเรื่องของอำนาจ จะเห็นได้ว่า กลุ่มของ ร.ต.ท.เชาวรินช มีความสัมพันธ์โดยตรง กับกลุ่มของนายแฉล้มฯ นายสงวนชัยฯ เรือโทอากาศฯ นายปรีชาฯ นายเลี้ยงฯ นายเล็กฯ นางวลัยรัตน์ฯ น.พ.กมลฯ ร.อ.สุวรรณฯ นางกรรณิการ์ฯ พล.ต.พรเทพฯ โดยมีกลุ่มของนายชัยรัตน์ฯ ที่มีความสัมพันธ์ทางอ้อม โดยอาศัยบารมีของกลุ่ม ร.ต.ท.เชาวรินช เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง เนื่องจากเป็นกลุ่มพ่อค้านักธุรกิจที่มีกิจการหลายอย่างในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ทรัพยากรที่ใช้เป็นรูปของตัวเงิน ผลประโยชน์ ฯลฯ

กลุ่มที่มีความสัมพันธ์โดยตรงนั้น สร้างเครือข่ายความผูกพันมาจากระบบของสังคมความเป็นเพื่อน การประกอบธุรกิจร่วมกัน โดยแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นกลุ่มการเมืองประกอบด้วย ร.ต.ท.เชาวรินช นางกรรณิการ์ฯ เรือโทอากาศฯ น.พ.กมลฯ อาศัยทรัพยากรคือเงิน ทรัพย์สินสมบัติ การศึกษา คุณธรรม อำนาจทางทหาร ฯลฯ

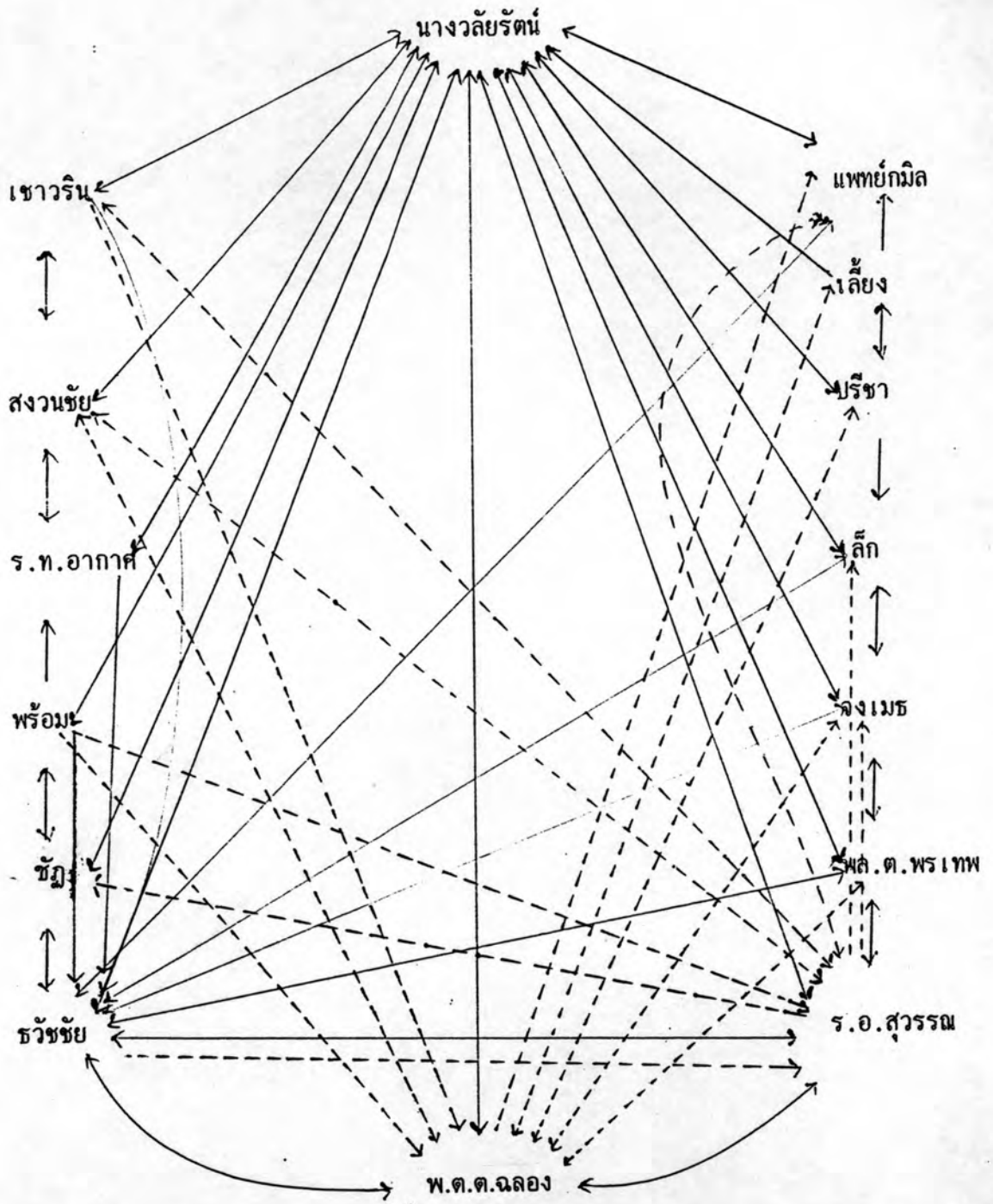
กลุ่มธุรกิจประกอบด้วย ร.ต.ท.เชาวรินช นางวลัยรัตน์ฯ นายแฉล้มฯ นายเลี้ยงฯ พล.ต.พรเทพฯ และนายเล็กฯ อาศัยทรัพยากร คือเงิน ทรัพย์สินสมบัติ ความมีเหตุผล ผลประโยชน์ และความยุติธรรม

ขณะเดียวกัน ในแต่ละกลุ่มจะมีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด คือความเป็นเพื่อนที่สนิทกันมาก แบ่งความสัมพันธ์เป็นคู่ ได้ดังนี้

ร.ต.ท.เชาวรินช กับนายแฉล้มฯ	ร.ต.ท.เชาวรินช กับนางวลัยรัตน์ฯ
นายสงวนชัยฯ กับเรือโทอากาศฯ	นายสงวนชัยฯ กับนางวลัยรัตน์ฯ
นายปรีชาฯ กับนายเล็กฯ	นายปรีชาฯ กับ ร.อ.สุวรรณฯ
นายปรีชาฯ กับนางวลัยรัตน์ฯ	พล.ต.พรเทพฯ กับนายชัยรัตน์ฯ
นายชัยรัตน์ฯ กับนางกรรณิการ์ฯ	นางกรรณิการ์ฯ กับ ร.อ.สุวรรณฯ
ร.อ.สุวรรณฯ กับ น.พ.กมลฯ	น.พ.กมลฯ กับนางวลัยรัตน์ฯ

ฯลฯ

สังคมมิติของกลุ่ม ร.ต.ท.เชาวรินช เกิดจากระบบอุปถัมภ์ และระบบฝักฝ่าย เพราะ ร.ต.ท.เชาวรินช มีความผูกพันกับกลุ่มในรูปของกลุ่มการเมือง อาศัยความผูกพันทางเครือญาติ ผู้อุปถัมภ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมเป็นตัวเชื่อมโยง ขณะเดียวกันจะมีลักษณะขัดแย้งทางการเมืองที่ไม่ถาวรเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่สุดท้ายจะเข้าข่ายของกลุ่มผลประโยชน์ร่วม โดยอาศัยอำนาจการมีของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ ร.ต.ท.เชาวรินช รวมไปถึงอำนาจของพรรคชาติไทยที่ ร.ต.ท.เชาวรินช สังกัด สร้างฐานอำนาจให้กับกลุ่มตัวเอง

รูปที่ 4.4 สังคมมิติของกลุ่ม นางวลัยรัตน์

จากรูปที่ 4.4 เห็นว่ากลุ่มนางวลัยรัตน์ฯ เป็นกลุ่มที่มีอำนาจ และอิทธิพลสูง เป็นกลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ การเมือง ข้าราชการ และอิทธิพล เนื่องจากเป็นบุคคลที่สร้างสมบารมีให้กับครอบครัวมานานหลายสิบปี มีธุรกิจ กิจการครอบคลุมทั่วไปในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี แบบครบวงจร เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป การให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ในหลายรูปแบบ ทั้งให้ ยืม จำนอง ให้กู้ยืมดอกเบี้ย รวมไปถึงการบริจาคให้ฟรี กลุ่มของนางวลัยรัตน์ฯ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มนักธุรกิจประกอบด้วย นายจงเมธฯ นายเล็กฯ ร.ต.ท.เชาวรินทร์ฯ นายเลี้ยงฯ นายสงวนชัยฯ โดยมีทรัพย์สิน คือตัวเงิน ธุรกิจร่วม ผลประโยชน์

2. กลุ่มนักการเมือง ประกอบด้วย ร.ต.ท.เชาวรินทร์ฯ พ.ต.ต.ฉลองฯ เรือโทอากาศฯ พล.ต.พรเทพฯ ทรัพย์สินคือตัวเงิน ทรัพย์สินสมบัติ การศึกษา ความมีเหตุผล อำนาจบารมี และความมีคุณธรรม

3. กลุ่มสังคมประกอบด้วยนายเลี้ยงฯ นายชัญฯ น.พ.กมลฯ ร.อ.สุวรรณหฯ นายปรีชาฯ นายธวัชชัยฯ ทรัพย์สินคือตัวเงิน องค์การสาธารณกุศล การมีส่วนร่วมในสังคม การบริจาค ความเสียสละ ความดีกิจกรรม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ

ประเด็นทางสังคม

ประเด็นทางสังคมที่สามารถพิจารณาได้ชัดเจนคือ การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้เกิดความรู้สึกสนิทสนมเป็นเพื่อน ซึ่งต้องอาศัยความดีของกิจกรรมทำให้ความรู้จักกันมากขึ้น ได้มีโอกาสพบปะทำงานร่วมกัน เช่น การสร้างโรงเรียน การเป็นสมาชิกสมาคม ชมรม สโมสร ฯ ล ฯ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดรูปแบบของสังคมมิติของแต่ละกลุ่ม ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเพียง 3 กลุ่ม คือ

จากตารางภาพแสดงให้เห็นว่า กลุ่มทางสังคมในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี นั้นมีความรู้สึกสนิทสนมกันในรูปแบบของความเป็นเพื่อนจากการดำเนินกิจกรรมทั้งทางสังคม และทางการเมืองรวมไปถึงการทำธุรกิจร่วมกันและธุรกิจที่เชื่อมต่อซึ่งกันและกัน แต่ความผูกพันไม่สามารถบอกได้ว่ากลุ่มใดมีอำนาจอิทธิพลเหนือกว่า ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วมและสังเกตการณ์กับกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ทุกกลุ่มสามารถเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ หากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น

ประเด็นทางการเมือง

ประเด็นทางการเมือง ที่สามารถนำมาพิจารณาได้คือ การเลือกตั้งทั้งระดับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาเทศบาล จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าไม่มีกลุ่มใดที่สามารถผูกขาดการเลือกตั้งได้ แนวความคิดและการประสานประโยชน์ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ข่าวสารและการ

ร่วมมือกันของกลุ่มบุคคล ขณะเดียวกันการที่สามารถใช้อำนาจรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยได้จะทำให้กลุ่มมีอิทธิพลเหนือกลุ่มอื่น ๆ รวมไปถึงปัจจัยที่เป็นตัวเงินที่สามารถจะทำให้บุคคลหรือกลุ่มได้รับการเลือกตั้งเข้ามาสู่ระบบการเมืองได้

จากการสัมภาษณ์ ร.ต.ท.เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ ทำให้ทราบว่า การจะเล่นการเมืองในจังหวัดราชบุรีนั้นจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน บุคคลสนับสนุนและกลุ่มผลประโยชน์มากมาย มิฉะนั้นจะไม่มีโอกาสได้รับเลือก

จากการสัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ ปาลสุข นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองราชบุรีทำให้ทราบว่า การเป็นผู้นำท้องถิ่นราชบุรีไม่จำเป็นต้องอาศัยว่าเป็นคนจังหวัดราชบุรี แต่หากมีความตั้งใจและจริงใจ ที่จะเข้ามาช่วยเหลือและพัฒนาแล้ว ประชาชนให้โอกาสเสมอและจากสถิติผู้นำท้องถิ่นของชาวราชบุรี หลายคนไม่ใช่คนที่เกิดในพื้นที่หากแต่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ แต่เป็นคนดีที่เสียสละและมีคุณธรรมก็สามารถชนะใจชาวราชบุรีได้

กลุ่มฝักฝ่าย ร.ต.ท.เชาวริน

การพิจารณากลุ่มของ ร.ต.ท. เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ ว่ามีสายสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง เจือปนที่สำคัญของ ร.ต.ท.เชาวรินฯ คือ การที่เป็นคนจังหวัดราชบุรี เดิมโต และเรียนรู้อยู่ในเขตเทศบาล ต่อสูชีวิตตนเองหลายรูปแบบ จนได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย แต่ก็เคยสอบตกเช่นกัน

หากมองสังคมมิติทั้งรูปแล้ว พบว่ากลุ่มฝักฝ่าย ร.ต.ท. เชาวรินฯ ไม่ได้เป็นแบบเครือข่าย แต่เกิดจากระบบอุปถัมภ์และระบบฝักฝ่าย ใช้ความผูกพันเป็นแบบผลประโยชน์เกื้อกูลและความเป็นเพื่อนที่รู้จักกันในการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทน โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเป็นเครื่องมือประสานประโยชน์ รวมไปถึงปัจจัยที่เป็นทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ตัวเงิน เครื่องมือต่าง ๆ ฯลฯ โดยมี ร.ต.ท. เชาวรินฯ เป็นศูนย์กลางของเครือข่าย

กลุ่มฝักฝ่ายนายแฉล้ม

การพิจารณากลุ่มของ นายแฉล้ม ลินสมุทร พบว่ากลุ่มของนายแฉล้ม เองก็ไม่มี ความผูกพันแบบเครือข่าย การที่ได้รับการยอมรับเนื่องมาจากเป็นผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยนานแล้วทำธุรกิจโรงไม้หินจนร่ำรวยเป็นบุคคลที่มีจิตใจงดงาม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ชอบบริจาคเงินช่วยเหลือสังคม ไม่ชอบเล่นการเมือง ชอบความสงบ แต่เป็นที่รู้จักของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเกือบทุกกลุ่ม

ลักษณะของเครือข่ายในอดีต ออกเงินกู้ จนเป็นที่รู้จักโดยอาศัยภรรยา เป็นผู้ดูแล คิดดอกเบี้ย จนภายหลังที่มีเงินมากแล้วหันเหชีวิตกลับมาเป็นผู้ให้ โดยไม่คิดดอกเบี้ยและให้ โดยไม่ต้องการได้รับคืน จนเป็นที่ยอมรับของประชาชนว่าเป็นพ่อพระของนครราชบุรี โดยมีนายแฉล้มและภรรยาเป็นศูนย์กลาง

กลุ่มฝักฝ่ายนางวลัยรัตน์

การพิจารณากลุ่มของ นางวลัยรัตน์ ทรัพย์ศิริ พบว่า กลุ่มของนางวลัยรัตน์ฯ นาย แฉล้มฯ กับกลุ่มของ ร.ต.ท.เชาวรินฯ แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย เพียงแต่ว่ากลุ่มของนางวลัยรัตน์จะครอบคลุมกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ เอาไว้มากกว่า ขณะเดียวกันธุรกิจส่วนตัว ครอบคลุม โรง พยาบาล โรงแรม ก่อสร้าง ร้านอาหาร โรงโม่ นาฬิกา ขณะที่สามีเป็นประธานหอการค้า จังหวัดราชบุรี

ลักษณะเครือข่ายความสัมพันธ์ จะมีเครือข่ายกว้างกว่าทุกกลุ่ม เป็นเลขานุการเหล่า กษัตราจังหวัด และเป็นกรรมการบริหารสมาคม ชมรม สโมสรมากมาย โดยมีตนเองและสามี เป็นศูนย์กลางของเครือข่าย

สรุปเกี่ยวกับกลุ่มฝักฝ่าย

กลุ่มฝักฝ่ายมักจะเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญที่เป็นประเด็นทำให้ชาวบ้านต้องแบ่ง ออกเป็นฝ่ายใหญ่ ๆ โดยแต่ละฝ่ายจะมีผู้นำในการไปหาเสียงสนับสนุนจากชาวบ้านหรือการได้ รับเสียงสนับสนุนจากชาวบ้าน เพื่อที่จะสามารถดึงชาวบ้านให้เป็นฝ่ายของตนและเมื่อประเด็น เหล่านั้นสิ้นสุดลงกลุ่มฝักฝ่ายได้สลายไปแต่กลุ่มพรรคพวกซึ่งได้แก่ พรรคพวกและผู้นำของ ตนหาได้สลายไปไม่ เพราะกลุ่มพรรคพวกเหล่านี้ยึดติดกันอยู่ด้วยความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์บ้าง เครือญาติบ้าง ความเป็นเพื่อนบ้าง ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้จะดำเนินการตามหน้าที่ของมัน ตามปกติต่อไป

สำหรับยุทธวิธีของกลุ่มฝักฝ่ายทั้งสามกลุ่มที่ได้ยกตัวอย่างมาวิเคราะห์นั้น มีความแตก ต่างกัน กรณีกลุ่มของ ร.ต.ท.เชาวรินฯ ใช้ยุทธวิธี อำนาจรัฐ และทรัพยากรที่เป็นเงิน ทรัพย์ กลุ่ม ของนายแฉล้มฯ ใช้ยุทธวิธีการให้ทรัพยากรที่เป็นความช่วยเหลือแบบตัวเงิน ส่วนกลุ่ม ของนางวลัยรัตน์ฯ ใช้ยุทธวิธีทางด้านธุรกิจ อุปถัมภ์ และเครือญาติ รวมไปถึงความถี่ของ กิจกรรมความสัมพันธ์.